Ա Մ Փ Ո Փ Ա Թ Ե Ր Թ

Բաց կառավարման գործընկերություն-Հայաստան երկրորդ գործողությունների ծրագրում ներառելու նպատակով ներկայացված առաջարկությունների վերաբերյալ

Ծրագրում ներառված առաջարկություններ

N	Առաջարկություն	Նկարագրություն	Առաջարկություն ներկայացնողը
1.	«Հանրապետական երկրաբանական ֆոնդ» ՊՈԱԿ-ում առկա տվյալների թվայնացում և հրապարակում	Տես գործողությունների ծրագրում	Էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարություն
2.	Հանքարդյունաբերության թափանցիկության ապահովում	Տես գործողությունների ծրագրում	Թրանսփարենսի ինթերնեշնլ
3.	Առողջապահության ֆինանսավորման տեղեկատվության հանրային մատչելիության ապահովում	Տես գործողությունների ծրագրում	Առողջապահության նախարարություն
4.	ՀՀ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց գույքի և եկամուտների հայտարարագրերի թափանցիկության ապահովում	Տես գործողությունների ծրագրում	Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողով
5.	Պետական գնումների բողոքարկման խորհրդի նիստերի առցանց հեռարձակում	Տես գործողությունների ծրագրում	Թրանսփարենսի ինթերնեշնլ
6.	Համայնքային միկրոհարցումների ծրագրի ներդրում 10 համայնքներում	Տես գործողությունների ծրագրում	Տարածքային կառավարման նախարարություն
7.	Պետական քաղաքականությունների և օրենսդրական բարեփոխումների՝ բաց, թափանցիկ, մասնակցային և հաշվետու	Տես գործողությունների ծրագրում	«Արազա» ԲՀԿ

	գործընթացի ապահովում		
8.	Պետական կառավարման մարմինների օրինաստեղծ գործունեության մասին հանրության իրազեկում	Տես գործողությունների ծրագրում	Ասպարեզ ակումբի ներկայացրած փաթեթից
9.	ՀՀ հանրակրթական պետական ուսումնական հաստատությունների կառավարման խորհուրդների ընտրության կարգում փոփոխությունների կատարում	Տես գործողությունների ծրագրում	Վորլդ վիժն Հայաստան
10.	Հանրային ծառայողների գիտելիքների և հմտությունների բարելավում տեղեկատվության ազատության և հակակոռուպցիոն ոլորտում	Տես գործողությունների ծրագրում	«Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոն» ՀԿ
11.	Խոշոր համայնքների տեղական ինքնակառա-վարման մարմինների գործունեության թափանցիկության ապահովում	Տես գործողությունների ծրագրում	Ասպարեզ ակումբ

Առաջարկություններ, որոնք չեն համապատասխանում ԲԿԳ արժեքներին (թափանցիկություն, հաշվետվողականություն, հանրային մասնակցություն, տեխնոլոգիաներ/նորարարություն) և/կամ հավակնոտ չեն

N	Առաջարկություն	Նկարագրություն	Առաջարկությունն ներկայացնողը	Հատուկ կարծիք
1.	Մշակութային ծառայությունների ոլորտում տեղեկատվության և ծառայությունների մատչելիության ապահովում	Նախատեսվում է ստեղծել Մշակութային արժեքների տեղեկատվական էլեկտրոնային շտեմարան: Շտեմարանի ստեղծման նպատակն է ապահովել մշակութային արժեքների վերաբերյալ թվայնացված տեղեկա-տվության հավաքագրումը, համակարգումը և հանրության լայն շերտերին միասնական ձևաչափով դրանց ներկայացումն ու հասանելիությունը, ինչպես նաև շարժական ժառանգության հետա-զոտման, գիտական ուսումնասիրման ու հանրահռչակման արդյունավետության բարձրացումը: Արդյունքում՝ կստեղծվի ծրագրաշարերի և էլեկտրոնային տիրույթ, որտեղ կներկայացվեն 136,148 մշակութային արժեքների թվայնացված տվյալներ:	Մշակույթի նախարարություն	
2.	ՀՀ մասնակցությունը ՆԱՏՕ-ի	Նախաձեռնության նպատակը պաշտպանության ոլորտում կոռուպցիայի	Պաշտպանության	

	«Բարեվարքության ամրապնդման» նախաձեռնության շրջանակներում	նվազեցումն ու բաց կառավարման էթիկայի բարելավումն է: 1-ին փուլ. ՆԱՏՕ-ի «Բարեվարքության ամրապանդման» նախաձեռնության շրջանակներում ինքնագնահատման իրականացում: Արդյունքում՝ կներկայացվի ինքնագնահատման իրականացման մասին հաշվետվություն: 2-րդ փուլ. Ինքնագնահատման արդյունքների հիման վրա բարեվարքության ամրապնդման գործողությունների ծրագրի մշակում և իրականացում:	նախարարություն	
3.	Պաշտոնական տեղեկատվության պրոակտիվ հրապարակ-ման ապահովում	Հայաստանի Հանարապետության թվով 200 համայնքներում կգործարկվեն համա-ցանցային կայքերը: Նպատակն է բարձրացնել տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության հրապարակայնությունը, թափանցիկությունը և հաշվետվողականությունը: Իրականացվելիք աշխատանքների արդյունքում քաղաքապետարաններում (գյուղապետարաննե-րում) կստեղծվեն անհրաժեշտ կարողություններ համացան-ցային կայքերի գործարկումն ու դրանց ընթացիկ սպասարկումը կանոնավոր կերպով իրականացնելու համար:	Տարածքային կառավարման նախարարություն	

4.	Մաքսային ձևակերպման ոլորտում՝ նախնական հայտարարագրման և ամբողջովին էլեկտրոնային հայտարա-րագրման համակարգի ներդրում	Էլեկտրոնային մաքսային հայտարարագրման համակարգի ամբողջականացումը դյուրացնելու և հասանելի է դարձնելու հայտարարագրու-մը՝ անկախ հայտարարատուի գտնվելու վայրից: Արդյունքում ակնկալվում է համակարգից օգտվողների թվաքանակի աճ ինքնահայտարարագրող տնտեսվարող սուբյեկտների շրջանում (առնվազն 5 տոկոս՝ տարեկան): Միաժամանակ, ակնկալվում է ամրապնդել համակարգի հանդեպ գործարար հանրության վստահությունը՝ շնորհիվ ավտոմատացման արդյունքում հայտարարագրման գործընթացներում մարդկային գործոնի ազդեցության և դրանից բխող կոռուպցիոն ռիսկերի նվազման:	ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտե	
5.	Քաղաքաշինական թույլտվությունների տրամադրման էլեկտրո-նային համակարգի ներդրում և համայնքների կողմից դրանց փուլային գործարկում	Համակարգի ներդրման միջոցով կապահովվի կառուցապատման գործընթացի իրականացման ընթացքում օրենսդրությամբ սահմանված քաղաքաշինական թույլատվական փաստաթղթերի ձեռքբերման մատչելիությունը՝ արդիական տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման միջոցով: Նախատեսվում է մինչև 2014թ. ավարտը	Քաղաքաշինու-թյան նախարա-րություն	

		համակարգը ներդնել և գործարկել ՀՀ թվով 37 խոշոր քաղաքային համայնքներում, այլ քաղաքային համայնքներում՝ 2014-2016թթ.: Համակարգի ներդրման արդյունքում զգալիորեն կբարձրանա կառուցապատման գործառույթներից օգտվողների սպասարկման որակը, գործընթացի թափանցիկությունը, ինչպես նաև կնվազեցվեն կոռուպցիոն ռիսկերը, կապահովվի թույլատվական ընթացակարգերի վերահսկելիությունը ողջ գործընթացի իրականացման ընթացքում:		
6.	Հայաստանի Հանրապետության թվով 250 համայնքներում «Mulberry» էլեկտրոնային փաստաթղթերի շրջանառության համակարգի ներդրում	Նպատակն է հանրային կառավարման ոլորտում փաստաթղթաշարժի միասնական համակարգի ձևավորումը, կառավարման ոլորտում օպերատիվության և որակի բարձրացումը: Արդյունքում ակնկալվում է ապահովել էլեկտրոնային փաստաթղթերի փոխանակում տեղական ինքնակառավարման մարմինների և պետական կամ տարածքային կառավարման մարմինների միջև:	Տարածքային կառավարման նախարարություն	
7.	Ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տրամադրման	2012 թվականից ներդրվում է ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տրամադրման համակարգ, որը գործում է «մեկ պատուհանի» սկզբունքով: Համակարգը	Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի	

	համակարգի ներդրում	հնարավորություն է տալիս ՀՀ քաղաքացիներին աշխատանքի և սոցիալական պաշտպանության ոլորտին վերաբերող որևէ հարցով դիմել միասնական ընդունարան և ստանալ հնարավոր խնդիրների լուծումը՝ բացառելով դրամական վճարների (կենսաթոշակներ, նպաստներ կամ դրամական օգնություն) համար դիմելիս քաղաքացի-սոցիալական աշխատող անմիջական կապը, դրանով նվազեցնելով կոռուպցիոն ռիսկերը: 2013թ. օգոստոսի դրությամբ հանրապետությունում գործում են ինտեգրված սոցիալական ծառայություն-ների 19 կենտրոններ, ևս 35 կենտրոններ նախատեսվում է ձևավորել մինչև 2017թ.:	նախարարություն	
8.	Նախարարական կոմիտեներին կից քաղաքացիական հասարակության խորհուրդների ստեղծում	Հայաստանի սոցիալական և տնտեսական զարգացումն ապահովելու համար՝ հանրային քաղաքականությանը վերաբերող որոշումների կայացման գործընթացում քաղաքացիական հասարակության ներգրավվածության աստիճանի և ազդեցության աճի բարձրացման նպատակով ՀՀ բոլոր նախարարներին և կոմիտեների պետերին կից ստեղծել քաղաքացիական հասարակության խորհուրդներ:	Արմավիրի զարգացման կենտրոն	2008 թվականից գործում է ՀՀ Նախագահին կից Հանրային խորհուրդը, որի լիազորությունների շրջանակներում է ներկայացված առաջարկության կարգավորման առարկան: Բացի այդ՝ գործողությունների ծրագրում ներառված է նմանատիպ պարտավորություն, որը նախատեսում է կատարել փոփոխություններ և լրացումներ ՀՀ նախարարությունների

				կոլեգիաների/խորհուրդների օրինակելի աշխատակարգում: Պետական կառավարման մարմինների կանոնադրությամբ նախատեսված են խորհրդակցական մարմինների ստեղծման հնարավորությունը, մասնավորապես՝ պաշտպանության, կրթության և գիտության, արդարադատության նախարարներին կից գործում են հանրային խորհուրդներ: Տես ծրագրի N 7 պարտավորությունը:
9.	Մասնավորեցման գործընթացների թափանցիկության ապահովում	Մշակել իրավական ակտ՝ ապահովելու հանրային սեփականության մասնավորեցման գործընթացների վերաբերյալ հանրային իրազեկման և մասնակցության կարգ:	Թրանսփարենսի ինթերնեշնլ	«Պետական գույքի մասնավորեցման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ զանգվածային լրատվության միջոցներով հրապարակվում են անհրաժեշտ տեղեկությունները՝ ՀՀ կառավարության սահմանած կարգին համապատասխան:
10.	Քաղաքացիական հասարակության կառույցներին տրամադրվող ֆինանսավորման թափանցիկության ապահովում	Սահմանել հստակ ընթացակարգեր քաղաքացիական հասարակության կառույցներին տրամադրվող պետական եւ համայնքային դրամաշնորհների, ֆինանսական և/կամ նյութական օժանդակության ու դրանց հրապարակայնացման համար՝	Ասպարեզ ակումբ	Բարձրացված խնդիրը, հիմնականում, կարգավորված է: Միաժամանակ, հարկ է նշել, որ ՀՀ Նախագահի հրամանագրում փոփոխությունների/լրացումների ընդունումը դուրս է ՀՀ կառավարության լիազորությունների

		ներառելով գործընկերների ընտրության չափանիշները, դրամաշնորհառու կազմակերպությունների ընտրության չափանիշները, մրցույթների անցկացման կարգը, գնահատման մեխանիզմները, ընտրված կազմակերպություններ և դրանց հիմնադիրների/ղեկավարների մարմնի անդամների ցանկը, տրամադրվող գումարները եւ ստացվող արդյունքները:		շրջանակից:
11.	Մասնավոր լրատվամիջոցներին տրամադրվող ֆինանսա-վորման թափանցիկության ապահովում	Իրավական ակտերով ամրագրել մասնավոր լրատվամիջոցներին տրամադրվող օժանդակության առցանց հրապարակման վերաբերյալ պահանջ:	Ասպարեզ ակումբ	Բարձրացված հարցն արդեն իսկ կարգավորված է ՀՀ մշակույթի նախարարի համապատասխան հրամանով: Բացի այդ՝ ներկայացված առաջարկությունը հավակնոտ չէ՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ մասնավոր լրատվամիջոցներին տրամադրվող օժանդակության առցանց հրապարակման վերաբերյալ պահանջի կատարումը կարող է ապահովվել ՀՀ վարչապետի առանձին հանձնարարականով:
12.	Համայնքների ներկայացուցչական մարմինների՝ ավագանի-ների պատշաճ գործունեության ապահովում	Բոլոր համայնքներում ապահովել ավագանու գործունեության պատշաճ աշխատանքային պայմաններ, այդ թվում՝ նստավայր եւ հանրության մասնակցության համար համապատասխան տարածք ու	Ասպարեզ ակումբ	

		պայմաններ եւ վերահսկել ավագանու գործունեության մասին հանրության իրազեկման և մասնակցության գործընթացը:		
13.	Պետական պաշտոնական փաստաթղթաշրջանառության հանրամատչելիության ապահովում	Ի կատարումն ՀՀ կառավարության 24.09.2010թ. «Հայաստանի Հանրապետության պետական պաշտոնական փաստաթղթաշրջանառությունում պարտադիր կիրառման հայկական համակարգչային տառատեսակները հաստատելու մասին» N1259-Ն որոշման, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների բոլոր կայքերի տեղեկատվությունը զետեղել UNICODE համակարգով, իսկ այլ համակարգով եղած բոլոր տեքստերը և տեղեկությունները փոխարինել UNICODE համակարգի տեղեկություններով:	Ասպարեզ ակումբ	
14.	Կրթական հաստատությունների բյուջեի նախագծի և եռամսյա կատարողական հաշվետվությունների հրապարակայնության ապահովում՝ ինտերակտիվ ինտերնետային հարթակ ստեղծելու միջոցով	Նախապատրաստել շրջաբերական գրություններ և հրահանգներ ուղղված ՀՀ մարզպետներին և Երևանի քաղաքապետին, առանձին գործող ավագ դպրոցների տնօրեններին՝ ապահովելու հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների բյուջեի թափանցիկ/մասնակցային պլանավորումը և բյուջեի ծախսերի վերաբերյալ հաղորդումները, հաշվետվությունները քաղաքացիներին մատչելի տարբերակով	Վորլդ վիժն Հայաստան	

Առաջարկություններ, որոնք ենթադրում են նոր օրենքների նախագծերի մշակման և ընդունման, ինչպես նաև գործող օրենքներում փոփոխություններ կատարելու պահանջ (նշված պահանջի ապահովումը դուրս է ՀՀ կառավարության լիազորությունների շրջանակից)

N	Առաջարկություն	Նկարագրություն	Առաջարկություն ներկայացնողը	Հատուկ կարծիք
1.	Տեղեկություն ստանալու էլեկտրոնային հարցումներին ընթացք տալու մասին կարգի մշակում	«Պետական կառավարման համակարգում դիմողներից ստացած տեղեկություն ստանալու էլեկտրոնային հարցումներին ընթացք տալու վերաբերյալ» որոշման ընդունում: Կհստակեցվեն էլեկտրոնային փոստով ստացվող տեղեկություն ստանալու հարցումները գրանցելու, դրանց ընթացք տալու ժամկետներն ու կարգը:	«Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոն» ՀԿ	«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն վարչական մարմինները հարցումներին պա-տասխանում են 5 օրվա կամ 30 օրվա ընթացքում, եթե անհրաժեշտ է իրականացնել լրացուցիչ ուսումնասիրություն: Բացի այդ՝ ներկայացված առաջարկությունը ենթադրում է «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքում կատարել համապատասխան փո-փոխություններ/լրացումներ:
2.	Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց գույքի, եկամուտների ու փոխկապակցված անձանց ներկայացվող	ՀԿ-ի կողմից նկարագրություն չի ներկայացվել	«Արմավիրի զարգացման կենտրոն» ՀԿ	

	հայտարարագրեր ներկայացնելու ցանկը ընդլայնել՝ ներառելով ՀՀ բոլոր համայնքների ղեկավարներին:			
3.	Տեղեկատվություն տրամադրող անձանց (whistleblowing), նրանց և նրանց ընտանիքների պաշտպանության մեխանիզմների ներդրում:	Իրականացնել հանրային քննարկումներ տեղեկատվություն տրամադրող անձանց, նրանց և նրանց ընտանիքների պաշտպանու-թյան խնդրի շուրջ: Հանրային քննարկումների արդյունքում մշակել և հրապարակել օրենքի նախագիծ “Տեղեկատվություն տրամադրող անձանց պաշտպանության մասի”: Տեղեկատվություն տրամադրող անձանց (այսուհետ՝ տեղեկատվություն տրամադրող անձինք), նրանց և նրանց ընտանիքների պաշտպանության մասին օրենքով կկարգավորվեն վերջիններիս իրավունքների և պարտականությունների ամբողջությունը, խրախուսման, պատժից ազատման և այլ մեխանիզմները: Օրենսդրորեն պետք է խրախուսման նորմեր ամրագրել իրավապահ մարմիններին տեղեկատվություն տրամադրող անձանց համար՝ կոռուպցիոն հանցագոր-ծությունների մասին տեղեկատվություն հայտնելու դեպքում: Տեղեկատվություն տրամադրող անձինք չպետք է բացահայտվեն, քրեական գործերի շրջանակներում վարույթն իրականացնող մարմինը պետք է միջոցներ ձեռնարկի նրանց	«Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոն» ՀԿ «Երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիա» ՀԿ	

		անձի գաղտնիության ապահովման համար: Տեղեկատվություն տրամադրող անձանց համար պետք է գործեն դատավարական առավել մեղմ ընթացակարգեր, որպեսզի նման անձինք չխուսափեն համագործակցել իրավապահ մարմինների հետ և իրավապահ մարմիններին դիմելն իրենց համար չդիտվի որպես ավելորդ բյուրոկրատական քաշքշուկներ:		
4.	Տեղեկատվության հանձնակատարի ինստիտուտի ներդրմանն ուղղված մեխանիզմների ապահովում	Մինչև 2016 ավարտը մշակել ՏԱ հանձնակատարի ինստիտուտի ներդրման համար անհրաժեշտ իրավական ակտեր և դրանց շուրջ անցկացնել հանրային քննարկումներ: ՏԱ հարցերով հանձնակատարի ինստիտուտի հիմնական նպատակը ՏԱ օրենսդրության կիրառումն է: ՏԱ հանձնակատարի ինստիտուտի հիմնական նպատակները ներառում են նաև տեղեկատվության ազատության իրավունքի խթանումը և ՏԱ իրավունքի խախտումների բողոքարկումը: Հանձնակատարը արտադատական կարգով լուծում է տեղեկատվության ազատության ոլորտում առաջացած վեճերը: ՏԱ հանձնակատարի ստեղծումը կարող է ծառայել ՏԱ իրավունքի պաշտպանությանը՝ ՏԱ օրենսդրության կիրառման և տեղեկություն ստանալու իրավունքի խախտումների	«Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոն» ՀԿ	**<u>Մարդու իրավունքների պաշտ-պանի գրասենյակ</u>** ՏԱ հանձնակատարի ինստիտուտի ստեղծումը, որպես առանձին մարմին, նպատակահարմար չէ թե՛ ֆինանսական ռեսուրսների և թե՛ առանձին ոլորտներում Մարդու իրավունքների պաշտպանի լիազորությունների և գործառույթների հնարավոր համընկնման տեսանկյունից: «Մարդու իրավունքների պաշտպանի մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ *Մարդու իրավունքների պաշտպանը անկախ և անփոփոխելի պաշտոնատար անձ է, որն իրականացնում է պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ու պաշտոնատար*

		բողոքարկման գործընթացներում չարաշահումները բացառելու միջոցով: ՏԱ հանձնակատար ունենալու անհրաժեշտության հիմնավորումներից է նաև ՏԱ իրավունքի խախտումների անկախ վերանայումը:		*անձանց կողմից մարդու խախտված իրավունքների և ազատությունների պաշտպանությունը՝ ղեկավարվելով օրինականության, հասարակական համակեցության և սոցիալական արդարության հիմնարար սկզբունքներով»*: Ոչ ՀՀ Սահմանադրությամբ և ոչ էլ «Մարդու իրավունքների պաշտպանի մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված չէ որևէ բացառություն կամ սահմանափակում. Պաշտպանն իրականացնում է պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ու պաշտոնատար անձանց կողմից խախտված բոլոր իրավունքների և ազատությունների պաշտպանությունը: Եթե նոր ստեղծվող մարմնին օրենքով վերապահվեն Պաշտպանին վերապահված լիազորությունները կոնկրետ իրավունքների պաշտպանության ոլորտում և համապատասխան ոլորտները հանվեն Պաշտպանի իրավասության շրջանակից, ապա դա կհանգեցնի ՀՀ Սահմանադրության հոդված 83.1.-

				ի հետ ուղղակի հակասությանը: Իսկ եթե համապատասխան ոլորտներում լիազորությունները վերապահվեն նաև հանձնակա-տարին, ապա պետական մարմինների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից առանձին իրավունքների խախտման դեպքերում անխուսափելի են երկու մարմինների գործունեության և լիազորությունների կրկնությունները: Հետևաբար, առավել նպատակա-հարմար ենք համարում այն ինտեգրել արդեն իսկ գործող կառույցում, մասնավորապես ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտ-պանի հաստատությունում օրեն-քով Մարդու իրավունքների պաշտպանի՝ անհատական տվյալ-ների պաշտպանության և տեղեկատվության ազատության հարցերով տեղակալի նախատես-ման միջոցով: Աշխատակազմում անհրաժեշտ կլինի նախատեսել նաև առանձին ստորաբաժանում՝ այդ իրավասությունների իրականացումն ապահովելու

				նպատակով տեխնիկական աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով: Միաժամանակ, հարկ ենք համարում նշել, որ գործող օրենսդրության պայմաններում Մարդու իրավունքների պաշտպանի կողմից ՏԱ հանձնակատարի իրավասությունների իրականացման դեպքում Պաշտպանը տեղեկատվության ազատության ոլորտում առաջացած վեճերը լուծելու լիարժեք իրավասություն չի ունենա՝ առանձին կազմակերպությունների կողմից կատարված իրավախախտումների մասով: «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքը սահմանում է, որ *տեղեկատվության ազատությունը տեղեկությունն օրենսդրությամբ սահմանված կարգով փնտրելու և դա տեղեկատվություն տնօրինողից ստանալու իրավունքի իրականացումն է, իսկ տեղեկատվություն տնօրինող են համարվում տեղեկություններ ունեցող պետական և տեղական*

				ինքնակառավարման մարմինները, պետական հիմնարկները, բյուջեներից ֆինանսավորվող կազմակերպությունները, ինչպես նաև հանրային նշանակության կազմակերպությունները և դրանց պաշտոնատար անձինք: Հանրային նշանակության կազմակերպություններ են՝ ապրանքային շուկայում մենաշնորհ կամ գերիշխող դիրք ունեցող, ինչպես նաև առողջապահության, սպորտի, կրթության, մշակույթի, սոցիալական ապահովության, տրանսպորտի և կապի, կոմունալ ոլորտներում հանրությանը ծառայություններ մատուցող ոչ պետական կազմակերպությունները»: Նշյալ կազմակերպությունների նկատմամբ ՀՀ Մարդու իրավունքների պաշտպանի լիազորությունների սահմանումը հնարավոր կլինի իրականացնել ՀՀ Սահմանադրությամբ անհրաժեշտ փոփոխություններ կատարելուց հետո: Քննարկվող Սահմանադրական բարեփոխումների համատեքստում ՀՀ սահմա-

				նադրական բարեփոխումների մասնագիտական հանձնաժողովին Պաշտպանի կողմից առաջիկայում ներկայացվելու է գրավոր առաջարկ՝ Պաշտպանի լիազորությունների ընդլայնման նպատակով: Հետևաբար, ՏԱ հանձնակատարի լիազորությունները Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակի միջոցով հնարավոր կլինի իրականացնել միայն սահմանադրական բարեփոխումներից հետո:
5.	Շահերի բախման ռիսկերի նվազեցում	«Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքում նախաձեռնել փոփոխություն (նաեւ՝ դիտարկել առանձին օրենքի ընդունման հնարավորությունը)՝ ընդլայնելով դրա գործունեության շրջանակը՝ ներառելով բոլոր մակարդակների հանրային ծառայողներին: Ընդարձակել շահերի բախման համատեքստում դիտարկվող փոխկապակցված անձանց շրջանակը՝ ներառելով առնվազն 4-րդ աստիճանի հարազատներին:	Ասպարեզ ակումբ	
6.	Պաշտոնատար անձանց գույքի եւ եկամուտների հայտարարագրում	«Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքում նախաձեռնել փոփոխություն՝ ընդլայնելով դրա գործունեության շրջանակը՝ հանրային ծառայողների գույքի եւ եկամուտների հայտարարագրման պահանջները տարածելով Հայաստանի բոլոր		

		համայնքների ղեկավարների վրա, իսկ 30.000-ից ավելի բնակիչ ունեցող համայնքների դեպքում՝ դրանց ղեկավարների, նրանց տեղակալների, աշխատակազմի քարտուղարների եւ ավագանու անդամների վրա: Ընդարձակել հայտարարագիր ներկայացնող անձանց շրջանակը՝ ներառելով նաեւ ամուսնացած եւ առանձին բնակվող 1-ին աստիճանի հարազատներին: Ամբողջությամբ հրապակայնացնել հայտարարագրերը՝ ապահովելով միայն մասնավոր կյանքին առնչվող տվյալների գաղտնիությունը:		
7.	Հայտարարագրված գույքի եւ եկամուտների աղբյուրների հրապարակում	«Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքում նախաձեռնել փոփոխություն՝ սահմանելով պահանջ՝ պաշտոնատար անձանց գույքի եւ եկամուտների հայտարարագրերում նշված տվյալները համադրելու նրանց վերջին երեք տարիների աշխատավարձերի հետ եւ դրանցից էական շեղման դեպքում ստանալու համապատա-սխան հիմնավորում: Ապահովել բաժնեմասով, բաժնետոմսերով կամ այլ կերպ նրանց կամ նրանց փոխկապակցված անձանց պատկանող առեւտրային կազմակերպությունների եկամուտների եւ հարկային պարտավորությյուների կատարման վերաբերյալ տեղեկատվության կցում հայտարարագրին:		
8.	Պաշտոնատար անձանց	Պաշտոնատար անձանց կողմից	Ասպարեզ	Պրակտիկայում բոլոր պետական

	կողմից իրականացված իրավախախտումների վերաբերյալ տվյալների հրապարակում	իրականացված խախտումների վերաբերյալ ծառայողական քննության նյութերը հրապարակել այդ մարմինների կայքերում՝ վարչական իրավախախտումների եւ իրավապահ մարմինների կայքերում՝ հանցագործությունների դեպքերում:	ակումբ	կառավարման մարմիններն էլ հրապարակում են իրավախախտումների վերաբերյալ տեղեկատվություն, իսկ ինչ վերաբերում է դրան իրավական կարգավորում տալուն, ապա դժվար է հստակ նշել այն իրավախախտումների սահման-ները, որոնք ենթակա են հրապարակման, իսկ որոնք՝ ոչ: Միևնույն ժամանակ, հարցի կարագավորումը ենադրում է «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքում կատարել փո-փոխություններ/լրացումներ:
9.	Ընտրություններին քաղաքացիների մասնակցության հավաստում	ՀՀ ընտրական օրենսգրքում նախաձեռնել փոփոխություն՝ ներկայացնելով պահանջ տեղական եւ համապետական ընտրությունների հաջորդ օրը հրապարակելու ընտրություններին մասնակցող անձանց անուն-ազգանունները եւ հասցեները՝ համապատասխան ընտրատեղամասերում, իսկ երրորդ օրը՝ տեղադրելու այդ ցուցակները համացանցում:	Ասպարեզ ակումբ	
10.	Քվեարկության գործընթացի թափանցիկության ապահովում	ՀՀ ընտրական օրենսգրքում նախաձեռնել փոփոխություն՝ ներկայացնելով պահանջ՝ կահավորելու բոլոր ընտրատեղամասերը եւ դրանց մուտքերը առնվազն 4 համացանցային տեսախցիկներով, տեսանկարահանելու եւ	Ասպարեզ ակումբ	

		առցանց հեռարձակելու քվեարկության օրվա ողջ գործընթացը, ինչպես նաեւ պահպանելու տեսանկարահանված այդ տեղեկությունները ԿԸՀ արխիվում:		
11.	Պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից տեղեկությունների պրոակտիվ տարածում	«Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքում նախաձեռնել փոփոխություն՝ ապահովելու տեղեկատվություն վերահսկողական մեխանիզմ տեղեկություն տնօրինողների (տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, պետական մարմիններ, տեղական եւ պետական բյուջեներից ֆինանսավորվող կազմակերպություններ, հանրային նշանակության կազմակերպություններ) կողմից «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված պարտավարությունների կատարումը՝ տեղեկությունների պրոակտիվ ռեժիմով քաղաքացիներին տրամադրման համար:	Ասպարեզ ակումբ	
12.	Հանրային ռեսուրսների օգտագործման վերաբերյալ տեղեկատվության մատչելիություն	«Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքում նախաձեռնել փոփոխություն՝ ընդլայնելու դրա գործողության շրջանակն ու հանրային նշանակության կազմակերպությունների շարքում ներառելով հանրային ռեսուրսներ օգտագործող կազմակերպություններին (օրինակ՝ ընդերքօգտագործողներ, հանրային տարածքների վարձակալներ, հեռուստահեռարձակողներ եւ այլն) եւ շրջակա միջավայրի եւ մարդու վրա ազդեցություն ունեցող գործունեության (ծխախոտեղենի,	Ասպարեզ ակումբ	

		ալկոհոլեղենի եւ այլնի ներկրում, արտադրություն, իրացում) մեջ ներգրավված մասնավոր ընկերություններին:		
13.	Հեռուստառադիոընկերությունների սեփականատերերի եւ եկամուտների թափանցիկության ապահովում	«Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» ՀՀ օրենքում նախաձեռնել փոփոխություն՝ առցանց հրապարակելու հեռուստառադիոընկերությունների սեփականատերերի՝ համապատասխան մասնաբաժիններով եւ ֆինանսավորման աղբյուրները եւ գումարները, իսկ դրանց փոփոխությունները դարձնել հրապարակային 10-օրյա ժամկետում:	Ասպարեզ ակումբի ներկայացրած փաթեթից	
14.	Հանրային միջոցներով աշխատող պետական եւ համայնքային մարմինների, հիմնարկների եւ կազմակերպությունների ստուգումների արդյունքների հրապարակայնության ապահովում	«Ներքին աուդիտի մասին» եւ «Աուդիտորական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքներում նախաձեռնել փոփոխություններ՝ ապահովելու պետական եւ համայնքային բյուջետային միջոցներով աշխատող մարմինների, հիմնարկների եւ կազմակերպությունների ստուգումների արդյունքների/եզրակացությունների առցանց հրապարակումը:	Ասպարեզ ակումբի ներկայացրած փաթեթից	
15.	Բացահայտված խախտումների քննություն եւ հրապարակում	Օրենքով ամրագրել ՀՀ վերահսկիչ պալատի կողմից բացահայտված բյուջետային միջոցների եւ պետական ու համայնքային սեփականության օգտագործման խախտումների առնչությամբ քրեական գործ հարուցելու պահանջ եւ ապահովել դրանց	Ասպարեզ ակումբի ներկայացրած փաթեթից	

		հրապարակայնությունը ՀՀ դատախազության կայքում:		
16.	Մեկ անձից գնումների սահմանափակում	«Գնումների մասին» ՀՀ օրենքում նախաձեռնել փոփոխություն՝ սահմանելով «գնման անհետաձգելի պահանջ» դրույթը՝ մեկ անձից կատարվող գնումների պրակտիկան սահմանափակելու նպատակով:	Ասպարեզ ակումբի ներկայացրած փաթեթից	
17.	Հանրային մասնակցության հնարա-վորության ապահովում տեղական խնդիրներին առնչվող հայեցակարգերի, պլանների, ծրագրերի եւ իրավական ակտերի նախագծերի մշակման գործընթացներին	«Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքում ամրագրել պահանջ՝ երաշխավորելու տարածքային կառավարմանն ու տեղական ինքնակառավարմանն առնչվող բարեփոխում-ների հայեցակարգերի, պլանների ծրագրերի եւ իրավական ակտերի նախագծերի մշակման եւ փոփոխության դեպքում, ինչպես նաեւ համայնքներին առնչվող այլ որոշումների ընդունման գործընթացում շահագրգիռ հանրության պատշաճ ծանուցում (առցանց ծանուցում՝ ինտերնետային կայքեր ունեցող համայքներում եւ/կամ տպագիր հայտարարություն ՏԻՄ նստավայրում՝ ինտերնետային կայքեր չունեցող համայնքներում) եւ կազմակերպել շահագրգիռ կողմերի մասնակցությամբ հանրային լսումների առնվազն երկու փուլ:	Ասպարեզ ակումբի ներկայացրած փաթեթից	
18.	Համայնքային բյուջեների եւ քառամյա զարգացման ծրագրերի թափանցիկության եւ իրականացման	Բոլոր համայնքներում իրականացնել բյուջեների, համայնքի զարգացման քառամյա ծրագրերի նախագծերի եւ բյուջեների տարեկան կատարողականի հաշվետվություն-ների առնվազն մեկական հանրային լսում:	Ասպարեզ ակումբի ներկայացրած փաթեթից	

	հաշվետվողականության ապահովում	«Վարչական իրավախախտումների մասին» ՀՀ օրենքում պատասխանատվություն ամրագրել՝ օրենքով սահմանված կարգով հանրային լսումներ չկազմակերպելու համար:		

Խմբավորված առաջարկություններ

N	Նախնական տարբերակ	Խմբավորված տարբերակ	Նկարագրություն	Առաջարկություն ներկայացնողը	Հատուկ կարծիք
1.	1. Ամբուլատոր-պոլիկլինիկական վերլուծական հաշվետվական կայքէջի ստեղծում 2. Պետական առողջապահական գործակալության տեղեկատվական-վերլուծական կայքէջի ստեղծում	Առողջապահության ֆինանսավորման տեղեկատվության հանրային մատչելիության ապահովում	Ստեղծել առողջապահության համակարգի ֆինանսական պորտալ, որտեղ բնակչությունը, մասնագետները և հանրությունը կարող են ստանալ տեղեկատվություն պետության կողմից երաշխավորված ծրագրերի ֆինանսավորման, հիմնական ծառայությունների փաթեթի վերաբերյալ, երբ պետք է պացիենտը վճարի մատուցված ծառայության դիմաց, իսկ երբ՝ ոչ, ինչպես նրանք կարող են ստանալ ռեցեպտներ, որոնք կարող են պետության կողմից երաշխավորված վճարման ենթակա լինել, ֆինանսական և ոչ ֆինանսական հաշվետվություններ և	Առողջապահության նախարարություն	Խմբավորված տարբերակը ներառվել է ծրագրում

			այլնի մասին: Առողջապահության համակարգի ֆինանսական պորտալի ստեղծում • Հանրային օգտագործման համար ավելի քան 25 հաշվետվություններ • Մասնագիտական շրջաններ՝ շուրջ 1500 օգտվող Հանրության մասով՝ բոլոր ինտերնետ օգտագործողները		
2.	1. Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց հայտարարագրերի ավտոմատ կերպով հրապարակայնացում էլեկտրոնային համակարգից հանձնաժողովի ինտերնետային կայքի միջոցով 2. Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց գույքի, եկամուտների ու փոխկապակցված անձանց թղթային տարբերակով ներկայացվող հայտարարագրերից անցում հայտարարագրերի ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի	ՀՀ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց գույքի և եկամուտների հայտարարագրերի թափանցիկության ապահովում	1. Նախապատրաստել «ՀՀ կառավարության 2012թ. մայիսի 3-ի N 627-Ն որոշման մեջ լրացումներ ու փոփոխությունների կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծ 2. ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը քննարկել ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ ֆինանսների նախարարության հետ 3. ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի վերաբերյալ խորհրդատվություն ստանալ շահագրգիռ քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչներից 4. ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի վերջնական տարբերակը ներկայացել ՀՀ կառավարության աշխատակազմ	Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողով	Խմբավորված տարբերակը ներառվել է ծրագրում

3.	1. ՀՀ նախարարություններին առընթեր Կոլեգիաների աշխատանքների տարեկան հաշվետվողականության բարձրացում 2. ՀՀ նախարարությունների և տեղական կառավարման մարմինների կոլեգիաների/խորհուրդների աշխատակարգի փոփոխության ընդունում՝ ձևավորման ընթացակարգի բարելավման, միասնական, թափանցիկ ընտրության և ՔՀԿ մասնակցության առնվազը 30% քվոտայի սահմանմամաբ	Պետական քաղաքականությունների և օրենսդրական բարեփոխումների՝ բաց, թափանցիկ, մասնակցային և հաշվետու գործընթացի ապահովում	ՀՀ կառավարության նիստի 20 նոյեմբերի 2008թ-ի N 47 արձանագրային որոշմամբ հաստատված ՀՀ նախարարությունների կոլեգիաների/խորհուրդների օրինակելի աշխատակարգում փոփոխությունների և լրացումների կատարում, որոնք ❖ Կհստակեցնեն և կտարանջատեն Կոլեգիաների և խորհուրդների գործառույթները, կճշգրտեն դրանցում մասնակից կողմերի կազմը, իրավունքներն ու պարտականությունները; ❖ Կսահմանեն խորհուրդների ձևավորման և գործունեության՝ բաց, թափանցիկ ընթացակարգերը, ՔՀԿ-ների ներկայացուցչականության և մասնագիտական որոկավորման չափորոշիչները; Կսահմանեն կառավարության և նախարարությունների պաշտոնական կայքերում էլեկտրոնային հաշվետվետվողական համակարգի ներդրում՝ հանրային առաջարկները և դրանց վերաբերյալ պաշտոնական մեկնաբանությունները, մասնակցային խորհրդատվական մարմինների գործունեության տարեկան հաշվետվությունը թափանցիկ և	«Արազա» ԲՀԿ	Խմբավորված տարբերակը ներառվել է ծրագրում

			հասանելի դարձնելու համար:		

Առաջարկություններ, որոնք հետ են կանչվել ներկայացնողի կողմից

N	Առաջարկություն	Նկարագրություն	Առաջարկություն ներկայացնողը	Հատուկ կարծիք
1.	Տեղեկություն ստանալու հարցումների վիճակագ-ության ապահովում	Պետական կառավարման մարմին-ները յուրաքանչյուր տարվա առաջին եռամսյակում կիրապարակեն նախորդ տարվա տեղեկություն ստանալու հարցումների ամփոփ վիճակագրություն՝ (քանի հարցում է ստացվել, քանիսն է բավարարվել, մերժվել և ինչ հիմքով):	«Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոն» ՀԿ	Առաջարկությունը հետ է կանչվել հեղինակի կողմից
2.	ՀՀ բարձրաստիճան պաշ-տոնատար անձանց գույքի և հայտարարագրերի մոնի-տորինգի մեխանիզմների բարելավում	Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի ու շահերի բախման խախտումների վերաբերյալ քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների դիմումների և մամուլի կողմից տրված հաղորդումների առցանց ընդունում: Դիմումների, հաղորդումների ուսումնասիրության, քննության, վերլուծության արդյունքների առցանց հրապարակում Հանձնաժողովի	Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողով	Առաջարկությունը հետ է կանչվել հեղինակի կողմից

		կայքեջում:		
3.	Բաց կառարության հայեցա-կարգի մշակում և ընդունում	Նկարագրությունը բացակայում է	Կառավարության աշխատակազմ	Առաջարկությունը հետ է կանչվել հեղինակի կողմից, քանի որ հարցը կորցրել է իր արդիականությունը՝ հաշվի առնելով ԲԿԳ նախաձեռնությունում Հայաստանի կողմից իրա-կանացվող գործընթացները:
4.	ՀՀ հակակոռուպցիոն ռազ-մավարության մշակում և ընդունում	Նկարագրությունը բացակայում է	Կառավարության աշխատակազմ	Առաջարկությունը հետ է կանչվել հեղինակի կողմից: Առաջարկության ներառումը ԲԿԳ-Հայաստան երկրորդ գործողությունների ծրագրում այլևս արդիական չէ, քանի որ նշված ռազմա-վարությունն արդեն իսկ մշակվել է, որի ընդունում է նախատեսվում է առաջիկայում: